

Дәріс 9.
ЭТНИКАЛЫҚ ПСИХОЛОГИЯ

Дәріскер: т.ғ.к., доцент Қ.Б. Баудиярова

КІРІСПЕ: ЭТНИКАЛЫҚ ПСИХОЛОГИЯ ЖӘНЕ ЭТНИКАЛЫҚ ИДЕНТИФИКАЦИЯ

МАҚСАТЫ

Студенттерді этникалық психологияның негізгі ұғымдарымен және оның

құрылымдық элементтерімен таныстыру Этникалық сәйкестік-
мінез-құлық, темперамент, дәстүр мен әдет-ғұрып сияқты құбылыстардың
маңызын
түсіндір
у.

ДӘРІС ЖОСПАРЫ 1

Этникалық психология ұғымы және этникалық идентификацияның мәні

ДӘРІС ЖОСПАРЫ 2

Этникалық психологияның негізгі құрылымы: мінез-құлық, темперамент, дәстүр, с езім

ДӘРІС ЖОСПАРЫ 3

Инкультурация және жаһандану жағдайындағы этникалық сәйкестік мәселелері

ЭТНИКАЛЫҚ ИДЕНТИЗМ: МӘНІ МЕН НЕГІЗІ

«Идентичность» түсінігібүгіндефилософия, психология, этнология, мәденижәнеадаумүрлік аспектіде қолданылады. Бұл түсініктің негізгі белгісі — өзөзіңе сәйкес болу, объектініңбасқа объектіге тегіне жататындығын, тұтастың бірбөлігіекендігін түсіну.

ЖЕКЕ-ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ДЕҢГЕЙ

Адамның кім екендігінМен» түйсіну. Өзінің отбасы мүшесі, еңбек мүшесі екендігін «сезіну

ӘЛЕУМЕТТІК-ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ДЕҢГЕЙ

Сананыңеркібойыншаөзініңбелгілібірәлеуметтіктопқажататындығын «Мен-концепциясымен» тығыз байланысты.

ЭТНОСОЦИОЛОГИЯЛЫҚ СӘЙКЕСТІК

Жекеадамныңөзініңбелгілібірэтносқажататындығынтүсінуі. Этникалық идентизмнің еңмаңызды деңгейі.

ҚҰРЫЛЫМ

ЭТНОС ПСИХОЛОГИЯСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ

Этникалықсәйкестіктіқарағандакезкелгенхалықтыңэтникалықбірлігімінезқұлқындағыөзіндікбелгілерімен,талғамымен, қатынастарының ортақтығымен көрініс табады Этникалық психологияның негізгі элементтері рулық қауымның негізінде жатыр

ЭТНИКАЛЫҚ МІНЕЗ- ҚҰ ЛЫҚ

Этностың тарихи қалыптасқан тұрақты психологиялықбелгілері нің жиынтығы; әлеуметтік ортаға, еңбекке,басқа этникалық қауымдарға қатынасын анықтайтын әдеттік іс-әрекеті.

ЭТНИКАЛЫҚ ТЕМПЕРАМЕН Т

Этникалық қауымның үлкен бөлігіне тәнбелгілі бір жағдайға реагироватьететін белгілі стандарт тәсілі. Мысалы: итальяндықтар мен жағдайға

ЭТНИКАЛЫҚ ДӘСТҮР МЕН ӘДЕТ-ҒҰРЫП

Этностыңөткен және күнделіктіс-әрекетінде қалыптасқан ұрпақтан ұрпаққа жалғасатын тәртіп нормасы, мінез-құлық стереотипі және адамдар

ЭТНИКАЛЫҚ СЕЗІМ

Өз этносына дегентиесілілік сезімі, этникалықтопқа деген эмоционалдық байланыс. Этникалық мәдениеттің

атауы.

ЭТНИКАЛЫҚ МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ ПЕН ТЕМПЕРАМЕНТ

Этникалық мінез құлық қай этнос болмасын этностың тарихи қалыптасқан тұрақты психологиялық белгілерініңжиынтығы болып табылады. Этникалық мәдениеттің қалыптасуына табиғи жағдай, тіл,дін, сондай-ақ этностың психологиялыққабаты да ықпал етеді.

ТАРИХИ ҚАЛЫПТАСУ

Этникалық мінез-құлық ұзақ тарихи даму барысында, этностың өмір сүру жағдайларына байланысты қалыптасады

ҚАЛЫПТАСУ ФАКТОРЛАРЫ

Табиғи жағдай, тіл, дін және этностың психологиялық қабаты этникалық мәдениеттің дамуына тікелей ықпал етеді

ЭТНОСАРАЛЫҚ АЙЫРМАШЫЛЫҚ

Әрэтностыңтемпераментіменреакциятәсіліерекшеиталяндықта Жаман хабарестісешаштарын жұлса, жапондықтар басқаларды уайымдатпау үшін жымияды

МАҢЫЗДЫ ЕСКЕРТУ

Этникалық темперамент — жеке адамның темпераменті емес. Бұлэтникалыққауымның **үлкен бөлігіне тән**ортақ реакциятәсілі. Онымен жеке тұлғаға тікелей қолдануға болмайды.

ЭТНИКАЛЫҚ МӘДЕНИЕТКЕ ЫҚПАЛ ЕТЕТІН ФАКТОРЛАР

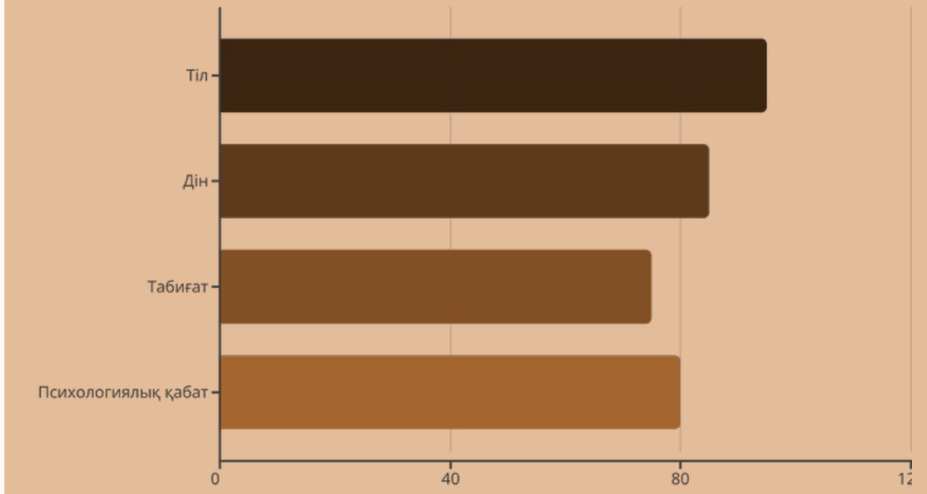

ИНКУЛЬТУРАЦИЯ ЖӘНЕ ЖАҺАНДАНУ

Қазіргітарихтаболыпжатқанжаһанданауүдерістерікезкелгенұлттық мәдениеттер шекарасын малытүрдеқарайды.Әлемдегіболып жатқанбарлыққұбылыстарды елдің қай тілінен болсын біліп отыруға болады Бұл жағдайда этникалық бірегейліктің сақталуы ерекше маңызғаие болады.

ИНКУЛЬТУРАЦИЯ ҮДЕРІСІ

Тұлғаның өзмәдениетіне сіңіп, оның нормаларымен құндылықтарын меңгеру үдерісі. Этникалық бірегейліктіңқалыптасуының негізі болып табылады.

ЖАҺАНДАНУ ҚЫСЫМЫ

Жаһандану жағдайында этникалық мәдениеттер арасындағы шекаралар бұлыңғырланады. Этникалық сәйкестікті сақтау мәселесі өзекті болып қалады.

ЭТНИКАЛЫҚ МӘДЕНИЕТТІҢ САҚТАЛУЫ

Тіл, дәстүр, дін және өзіндік атаудың сақталуы этникалық мәдениеттің тірегі болады. Этностың психологиялық қабаты ұрпақтан ұрпаққа берілуі тиіс.

ЖАЛПЫ ҚОРЫТЫНДЫ: ЭТНИКАЛЫҚ ПСИХОЛОГИЯНЫҢ НЕГІЗГІ ҰҒЫМДАРЫ

1 ЭТНИКАЛЫҚ ПСИХОЛОГИЯ ДЕГЕНІМІЗ НЕ?

Оның зерттеу — этностардың өрекшеліктері, мінезқұлқы, сезімі және мәдени-тарихи тәжірибесі.

2 ЭТНИКАЛЫҚ СӘЙКЕСТІК ҰҒЫМЫНЫҢ МӘНІ

Жеке адамның өзініңбелгілі бір этносқа жататындығын саналы түрде түсінуіжәне сезінуі.

3 ЭТНОС ПСИХОЛОГИЯСЫНЫҢ ЭЛЕМЕНТТЕРІ

Этникалық мінез-құлықтемперамент, дәстүр мен ғұрып, этникалық — негізгі төрт сезім элемент.

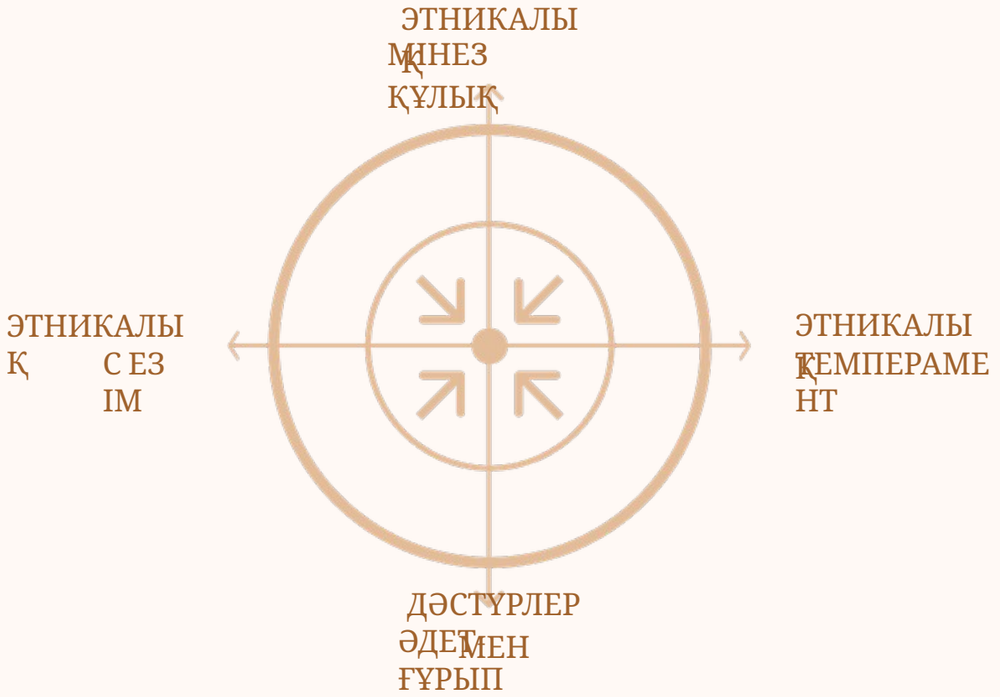

Этникалық бірлікхалықтың мінез-құлқындағы өзіндік белгілерімен,талғамымен және **құндылықбағыттарының ортақтығымен** көрініс табады. Бұлолардың психикасының жалпы бір екендігімен байланысты.

БАҚЫЛАУ СҰРАҚТАРЫ

ӨЗІН-ӨЗІ ТЕКСЕРУГЕ АРНАЛҒАН СҰРАҚТАР

СҰРАҚ

Этникалық психологиядегеніміз не және оның зерттеу объектісіқандай?

СҰРАҚ

Этникалықсәйкестік (идентичность) ұғымынмәнін түсіндіріңіз. Оның деңгейлері қандай

СҰРАҚ

Этнос психологиясының құрылымына қандай элементтер кіреді? Этникалық мінез-құлық пен этникалық темпераменттің ерекшеліктерін сипатт аңы з.